לז: על אלו מומין פרק ששי בכורות

עין משפט נר מצוה

ב א מיי׳ פ״ז מהלכות איסורי מזבח הלכה י׳ וסי״ב מהלכות ערכין הלכה יא:
ג ב מיי׳ פ״ז מהלכות מזבח מקודש הלכה ב ע״ש ריש סימן סט:
ד ג ד מיי׳ שם הלכה ג ע״ש סימן שם:
ה ה טור שם:
ו ו מיי׳ פ״ב מהלכות עבודים הלכה ט:
ז ז מיי׳ שם הלכה מ:
ח ח מיי׳ שם הלכה מז:
ז ט מיי׳ פ״ג מהלכות טומאת מת הלכה כ ע״פ״ב הלכה מז:
ח י כ מיי׳ שם פ״ד הלכה כ:
ט ל מיי׳ שם הלכה ג:

שיטה מקובצת

א) אין אבל נפגמו או נגממו לא בעינן מום: ב) עילויה מישחט שחיטה: ג) מומין שנפדו הכרב: ד) תו׳ הכתוב מדבר נמה: ה) כמנה קרבן לה׳ הוי: ון) ה״ מי נמחק: ז) ועוד מאי אהני תי׳ למה לי נמחק: ח) אלא הכי קמ: הסדק כל שהוא והסדק והם יכה בין: ט) יבישה כשהוקב ואינו: י) יבישה עד שתהא נפר ת תנא וקרובין דבריהן: יא) הודה וסבר רבי יוסי בר יהודה: יב) ולקחת לרבות כל: יג) א״ר רבי אלעזר זודן: יד) עבד עבר בהן: טו) כרשינה הטיפרת או: ישיגה הכנסת ויוצאה אפר לו: יז) שחסרו רכמה תהא חסרון בשוי״ה בש״א ותי׳ ולא יהא מטב״ה באהל נמחק: יח) החי ריפו: כמה א״ל בר׳ בר אבימי הכי אמ׳ מתניתא גליון פי׳ הכי תנא שמואל כסלע כן פגאתי בס׳ ישן אמ׳ שיעורו כסלא אגרוף: כ) ב בטיח אמר ר״י בר׳ אדם ישנו: שה בידי אדם שיעורו: כא) זכי ס״א דסוס רע ריבוי הוא כב) פרקינן עליה: כג) אחשיבן עליה: כד) אומר בפס ב אחר: כה) בדרקן אחר בבדי: כו) אליה: הפיד ומה״ד שנע״ה בעל כתרוכי ושב אל משב ותו כמו שבנכנס שלם יצא שלב וזה בעל מום הוא ופסול לעב״ה כראמרי׳ בפ״ק דקדושין הס״ו ומה״ד הארך הוא נעשה בעל כו) בניחותא כלומר: כז) נדשה: לשחוט את הבכור בחוץ עד דאיכא כעדשה שיש בומי הי כאן כאן נמחק: כח) תתנן ראלו: כ) כר לפסלי מעל המזבח בכל שהוא נפסל ומכר ן מלשוחטו עד שיתחיב הנקב ככעדשה: כא) חיבה עמו נמחק: כב) באהל עד שיהא בהן רוב. בין אי רוב כגון אי ויבש דקב אם חסרו שהיה וגלגולת אין כ ומאין: כג) ומי אמר מתני׳ תני בי שמואל בר יהודה: כד) ע דוה זהה גבי יפואות בפ׳ אין ג נמדרין ובפ״ק דיומא תנא רב ׳ מואל בר יהודה קמיה דרבא ששה פהרון מטורון כן המזבי ״: כה) כן בטיח שם: כו) לי יוח בו אח: כז) ועוד הוה קמרב ן: כח) ולא הוה כמפעטין פיטום כט) מדקאמר התם הרי תוכר: דסתרי אהדדי כגון שדרה וגלגלי ן: לא) דשיעורו דמלא מקדד לא) דכ״ש פיות לב״ש: לב) כ זיבב דישפוך: לג) באהב קיים: ותחתין: לד) בדבר שעוה כוה:

בינו גרשום

בעינא דמיתחדי מום רע וליבא כלומו היינו מיגוואי אי לא נעקרו ממש לא הרי מום רע דלא איתחדי: אי הכי מום עובר. ״מיתחדי ליהרי מום רע ולשחי״ ז עליה אלמה תנן ולא מן הנ ר כדי: מום עובר סבראי הוא. ד״א לשחוט עליה דרשתא מיפרק לא פרקינן על מום עובר פישוי: כר. ואי בעית אימא א״כ ד א דנשחט על מום עובר פסח צור מה אהני למכתב אלא ״״מ דאינו נשחט אלא על מ״ז קבוע דומיא דפסח ועוד: ולא דת״ר ורבי יוסי בן (המשו׳ לב) (יהודה) בין כרשינה ועדשה אינא פורתא: הטול. בלע״ז בדוקא: אלא במילת. בבשר שתחת האוזן הא אין רוצעין אלא בגובה של האוזן בסחוט ושם נעשה בעל מום הכהן וקא מרכי ר׳ יוסי אפ״ מחט לרציעה ובהכי הוי בעל מום (עבר עבדי) [עבד ו נרע] כהן אלמא דבנקב בציר מכעדשה הוי מומא: לא קשיא כאן לשחוט. עליו הבכור אינו נשחט אלא על נקב כעדשה: כאן לפסול להקרבה אפי׳ בנקב במחט הוי פסול: הינדא. במקימה קריין לכרשינה הינדא: כרשינה הטומרת בדרחק בנקב או בנכנסת ויוצאה ברוחה: כמה חסרון בשדרה שלא תטמא כאהל: וכן בגלגלת. שמעתא כלומר מימרא הא דשמואל: ומיסניך לגיסא דרב יהודה אמר אלמא דמקדח נמי הוי כסלע א״כ מה בין ב״ש וב״ה בגלגלת:

מסורת הש״ס

נעקרו אין נפגמו ונגממו לא. הוי מלי לאתויי מהכיא דלקמן דקא חשיב בהדיא גבי ואלו שאין שוחטין עליהן לא במקדש ולא במדינה חוטין הפגימות שנפגמו ונגממו אלא ניחא לאתויי מדיוקא דרישא דמומה דתמיד ב״ג דבחילוניות הוי מוס שבגלוי בפגימות אין לה הוי מוס:

השתא מיפרק לא פרקינן ע״לו׳ בו׳. וא״ת להאי שנויא קמא דניפיק מוס עובר מק״ו פסח ועוד מאי אהני ליה וי״ל דקסבר השתא דאי לא כתיב פסח ועוד [ו] קמרבינן מכל מוס רע מוס עובר והוה אמינא דאתא לאפוקי מק״ו ולא [ח] ממעטינן נמי ממוס רע מומין שבמתר: **לרבות** כל דבר שנלקח ביד. כפרק קמא דקדושין (דף כח:) מפרש מוס דדרשינן ריבוי ומיעוטי ולקחת ריבה מלגא מיעט ונתת בלוזנו מזר וריבה מאי רבי רבי כל מילי מאי מיעט מיעט פס ומיתה דמולקחת מרבינן כל דבר הנלקח ביד ופס פס לא מקרי נלקח ביד למה לי ריבה ומיעט וריבה מלגאן ולקחת לחוד לא מתרבי אלא דבר הנלקח ביד וי״ל דמלגאן ולקחת לא דרים אלא הכי קאמר לרבות כל דבר הנלקח ביד מוס דדרשינן ריבוי ומיעוטי: **כאן** לשחוט כאן לפסול. [ט] מדפסיל כהן משמע דהוי מוס לאוסיפת ומשמע דאי אלו שוחטין מוס דאין ביכר יפה וגזרינן אטו מומין שבמתר אי נמי הא דמפסיל כהן מוס לאיבו שוב בזרעו של אהרן ל״ג מוס עובר הוא וכעינן שלא יפסל אפילו לפי שעה מוס דכתיב [ומכ] אל משפחתו דדרשי׳ נקדושין (מס) [י] למותר שבמשפחתו: **רבי שנטל** מן החי וימות. ובכמלא מקדח [יא] וימות לב״ש [לא] כדקאמר בפ״ק דעירובין (דף ו.) וכן לטרפה ומשמע דאתרוייהו קאי אשדרה ואגולגולת [יב] אלא ב״ה אמו למימר דשיעורו [יג] כמלא מקדח הוי טפי מכדי שינטל מן החי וימות לדידהו ורבינו תם נמי דמפרש דלא קאי וכן לטרפה אגולגולת מדלא פריך כרים אלו טריפות (הולין דף מב:) והאיכא (ד) [יד] כמה חסרון בגולגולת כדפריך מחסרון בשדרה מוס דבנקיבת הקרום הוי טריפה אלא חסרון והא דקרי בעירובין (דף ו.) שדרה וגולגולת תרי חומרי דסתרי אהדדי דאי אמרי דגולגולת לאו חסרון הוא דמלינן למימר דטריפות של חסרון לא הוי אלא מוס דפוסו של קרום לינקב כמו ריפה דדמיא לדיוקא ולכומלא (שם מז:) ועוד קשה [טו] לפי שמחלק בין (ה) דאדם לטרפות דבהמות דכרים אלו טריפות (שם מג.) מדמי להו דפריך להו מאיזו [טו] יפסוק לאדם מריריתי ועדיין חיוב קיים ומיהו הוה יכול ר״מ לפרס דלא מטעם מלא תשיב עריפה בבהמה טפי מאדם אלא כגון דניקב קרום של מוח העליון ולא התחתון ובבהמה קרום התחתון רך ואין מגין על המוח אבל באדם [טז] התחתון קשה ומגין מוס הכי נמי אין נזה וכזה אין לחלק כיוסיה כללא: צריך

[ט] (מנחות קא. תמורה לב:). [י] (הולין יח.). [יא] הולין מו:. [יב] (מנחות ד: קדושין מח.) לקמן מא. [יג] (קדושין כא: ע״ש). [יד] הולין מב: מיירוכין ו. תהלים מ״ב מ״ב. [טו] (ע״ש יח:). [טז] כלים פ״ז מ״ב. [יז] נ״מ דעל מוס עובר נמי נשחט עיין מה כו׳ נ״ב. [יח] (נקמן מח.). [ט] עיין נ״מ ל״ק. [כ] נ״מ ול״מ מדפסיל כו׳ נ״ב. [כא] נ״מ לתוחזק נ״ק. [כב] נ״ל נמי מיית לב״ש נ״ק. [כג] נ״מ נמי נ״ק. [כד] נ״מ לפיוהנו שמחלק נ״ב. [כה] נ״מ: תוס׳ זמחים קנו. ד״ה ודילמא נח ומה שפיגמו שם.

תורה אור השלם

[ז] ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה׳ והעמיד את הבהמה לפני הכהן: ויקרא כז יא
[2] ולקחתם את המרצע ונתתה באזנו ובדלת והיה לך עבד עולם ואף לאמתך תעשה כן: דברים טו יז

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ לא יקריבו ממנה קרבן לה׳ כנעלי מומין שנפדו הכתוב מדבר: (ב) שם ומקומינא ליה כדי שיעבוד מן החי וימות כגמרא דא״ל רב הונא לרבינא: (ג) רש״י ד״ה הינו יוסי וקמיבעיא ליה הס״ל ותמ״ל מ״ס ואא״ל רב בפ״ק ולחמ״ל הס״ל אלא הס״ל מ״ס ותמתר רב פפא אמר מ״ס ומסתמא הס״ל אלא מ״ס ומסתמך יוסי בגמרא ע״ז גבי לפולמוס: (ד) תוס׳ ד״ה כדי שיעבל וכו׳ והקשה מהרן בס״ל תמיכה כמה נמתק: (ה) בא״ד שמחלק בין טריפות לאדם:

לעזי רש״י

ברוקי״א. שפיר. קנה-עץ כחודד.
טריבל״א [טריידר״א]. מקדח. ריצ״א. בקיה.

מוסף רש״י

בבהמה טמאה ממש. מגן טוס ונמל אמתר (מנחות קא.). בשהוא אומר. למעה מאוסה פרסה אלא בכהמה הטמאה ופדה יני (שם). יבשה כדי שתהא נפרכת. אלא״ש שלון מלילאה הם לון זה יכאה עד שתיגם כל כן שתהא נפרכת כלפוון (חולין מו.). הטול. מחיכת עץ הדוקה (שבועות ד:). והמקדח. ס״ר״ל (קדושין כא.). והמכתב. נ״ר״ש״ל שחיקקון כפנקיקון (שם). חרט שקורין גרי״ט (שבועות ד:). עט (לקמן מא.). במילת. מליה של לחן. כנגד ולא כמגין (קדושין עם). וחכמים אומרים אין עבד כו׳. חולקן עליו הו דאיה שלמם קיים לן דאין עבד עברי כהן נרצע מפני שנעשה בעל מום ולא״ת במילת היו רוצעין היאך עבד יד) כהן נעשה בעל מום הא ״אין רוצעין אלא בגובה של אזן אמר רב חנא בר קטינא לא קשיא כאן לשחוט כאן לפסול מאי כרשינה אמר רב שרביא הינדא בעא מיניה רב הושעיא מרב הונא רבה כרשינה [יט] הנכנסת ויוצאה או כרשינה העומדת אמר לו זו לא שמעתי כיוצא בה שמעתי דתנן״ השדרה והגולגולת שחסרו [יט] כמה חסרון בשדרה ולא יהא מטמא באהל בש״א שתי חוליות וב״ה אומרים ״חוליא אחת ובגולגולת ב״ש אומרים כמלא מקדח וב״ה אומרים כדי שינטל מן החי וימות ויתיב רב חסדא וקמיבעיא ליה כדי שינטל מן החי יז) (כ) וכמה א״ל רב תחליפא בר אבודימי הכי אמר שמואל כסלע ואיתמר רב ספרא אמר שמעתתא א״ל ורב שמואל בר יהודה אמר מתניתא [יח] א״ל וסימניך״ תני רב שמואל בר יהודה וא״ל א״כ עשיתה דברי ב״ש ודברי ב״ה אחד דתנן [כא] ״מאור שלא נעשה בידי אדם שיעורו [יט] מלא אגרוף גדול וזהו אגרופו של בן [כב] אבטיח א״ר יוסי ״וישנו כראש גדול של אדם ״נעשה בידי אדם שיערוהו כמלא מקדח גדול של לשכה שהוא כפונדיון של האיטלקי וכסלע נירונית וישנו כמלא

מוס רע. לא מיקרי אלא בגלוי שמנולו: אי הכי. כא) דכל מוס ריצוע הוא: **השתא מיפרק לא פרקינן** כב) **עליו.** פסולי המוקדשין: **משחט** כג) **שחיטה עליהו.** כגון בחוץ: **כשהוא אומר.** כד) פסוק אחר ואם בהמה הטמאה ופדה בערכך: **אם כן.** כה) דבעל מוס עובר נמי נפדין פסח ועוד מאי אהני ליה דמשמע מומין קטוענין ולא עוכרין: **בידי שמים.** שנולד עמו: **שמגנוב.** שמעכב בה לפורן אם בודקין כה) בבדיקת כהן: **אלא דתנא קמא ור׳ יוסי.** דכרשינה אינה גדולה מעבדשה אלא מעט: **הסול.** קיסם שרשאו חד שקורין ברוק״ל: **פירא.** קוץ: **מקדח.** טריבל״א: **מכתב.** עט ברזל: **אף כל של מפכת.** וכפ״ק דקדושין [כא:] מפרש פלוגתייהו דרבי דרים כללי ופרטי ור׳ יוסי דרים ריבוי ומיעוטי: **בריבי.** אדם גדול: **במילת.** אלא מו: **הילך הוא עושה כעל מוס.** הא הדר בריא: **הא אין רוצעין.** בגיומתא. כו) הא ולאי אין רוצעין אלא בגובה של אזן שהוא סמוך ומכל מקום קטיע דקתני הכא דמן הרליעה נעשה כעל מוס וקאמר רבי יוסי ברבי יהודה דלריעה ישנה במקום אלא הוי כעבדשה: כח) **לאן לשחוט לאן לפסול.** יש מומין הרבה בבכור שפוסלים אותו ליקרב על גבי מזבח ואין מבשרין אותו ליאכל לכהנים כ) כא) אלו שאין שוחטין עליהן לא במקדש ולא במדינה כו׳ ל): **הינדא.** בלשון זה היו מכירין ובלשון לע״ז וי״ל״ל: **כרשינה.** העומד בנקב בדומה ואע״פ שאינה נכנסת כא) (עמו) ויוצאת כו הוי מוס לא הוי מוס עד שיהא הנקב רחב שכרשינה תהא נכנסת ויוצאת בו: **ביוצא בה שמעתי.** מסיפא נפקא לן דקאמר מקדח ומיסומו שניו לתיינו נכנס ויוצא: **השדרה והגולגולת.** שלימין מטמאין באהל ושאר עצמות אין מטמאין באהל כב) וכמה יחסרו ולא יטמאו: ה״ג **ויתיב רב חסדא וקמיבעיא** (ג) **ליה ואיתמר רב ספרא אמר שמעתא ל״ל רב תחליפא לרב חסדא דהכי אמרייה שמואל: ומיסניך.** שלא תטעה מי אמר שמעתא ומי כג) מתניתא תני רב יהודה בר שמואל כד) דלאיכמן מקומות הרבה בש״ס דלאיילי רב שמואל בר יהודה בלי מתניתא תני רב שמואל בר יהודה במסכת ע״ז כה) לפוחות לאין מעמידין (דף כח:): **ול״ל.** רב חסדא לרב תחליפא: **אם כן.** דבית הלל כסלע אמר עשית ב״ש וב״ה אמר: **מאור.** חלון שלא נעשה בידי אדם שנפל הכותל מאליו מעט בין בית לבית: **שיעורו.** להבית טומאה מבית זה לבית זה: **כמלא אגרוף גדול.** דכיון דלא נעשה בידי אדם גזיר מסכי לא חשיב: **כן** כו) **אבטיח.** שם הדים בעל כשר: **וישנו.** לאותו אגרוף: **של לשכה.** שמוחת בלשכה לקדוש כז) את הגריך לנכח הבית: **כפונדיון האיטלקי וכסלע נירונית.** כלומר לזה ולזה דומה: **וישנו.** לאותו סלע ולאותו פונדיון: כמלא

רבינו גרשום (המשך)

מתניתא דמשכחת טהרא דתני רב שמואל בר יהודה ומתניתא הוי עיקר: א״ל. רב חסדא א״כ דקאמרת בסלע עשית דברי ב״ש וב״ה אחד כדתנן מאור שלא נעשה בידי אדם כגון כותל שכנין ב׳ בתים וכבית אחד טומאה וכאותו כותל יש נקב כמין חלון שנעשה מאליו כגון אבן שנקובה מאליה שיעורו של אותו נקב אם הוא כמו אגרוף גדול מביא את הטומאה מבית לבית ומיטמאין אדם וכלים שבבית אחר. ואם המאור הוא פחות מיכן חוצץ בפני הטומאה: אגרופו של בן בטיח. בן אחותו של רבן יוחנן בן זכאי שהיה איש גדול ביותר: וישנו. שיעור של אותו אגרוף כראש גדול: ומאור שנעשה בידי אדם שנקב שיעורו אם הוא כמלא מקדח גדול של לשכה כמקדח גדול שבלשכה מביא את הטומאה וכיון שעשוי בידי אדם במחברון מגי בבציר שיעורא אלמא דמקדח נמי הוי כסלע א״כ מה בין ב״ש וב״ה בגלגלת:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com